

BESTIA INCOGITANS

György Attila

Ne tudd meg, mi az. Magyarul **oktalan állat**, székelyül **oktalanállat**, így, egybemondva és egybeírva, egyszerűsre, mind az öt szótagával.

Egyáltalán nem ritka, de főként rejtőzködő fajta, felismerői és szakértői elsősorban a Székelyföldön Felcsíkon, de többnyire a Gyimesekben leledzenek. Ezek főként a korosabb vagy szépkorú női korosztályhoz tartoznak, s csak azért nem nevezzük őket most vénaszonyoknak, mert akkor azonnal oktalanállatok lennének.

Engem, sok más korombeli és nem korombeli létezőhöz hasonlatosan, nagyanyám, Isten nyugtassa, igen gyakran ismert fel ezen minőségemben, különösen, amikor például levertem az asztalról a mázas tányért, vagy igen erősen próbáltam farkánál fogva féken tartani a macskát.

Az oktalanállat, etimológiai-
lag viszonylag egyszerű lenne, de nem az. Mert hát, ugye, mondaná a Tudományos Akadémia professzora: ez egy ok nélkül való állat. Csak hát éppen ez az, hogy ha oka van, akkor okos, ha nem okos, akkor oktalan, szóval ez gyakorlatilag egy buta és hiábavaló bestiát jelent. De a Magyar Tudományos Akadémia inkább adjon ki évente új hejserírási szótárt. Oktalanállatjai.

Mint annyi más székely bestia, ez is az alakváltók rendjébe tartozik. Leggyakrabban a *marito contendus seclericus*, azaz a *székely mintaférj* személyének álcázza magát, amikor is este hétkor részegen hazajön az Asszonybosszantó nevű csárdából.

Ilyenkor az éles szemű feleség azonnal felismeri az alakváltozást, és ennek rendszerint nyomatókat is ad a sodrófa, a fokhagymatörő és válogatott verbális inzultusok segítségével, amelyek során többször is elhangzik a mágikus névkimondás: miszerint, Te „oktalanállat”.

De megjelenik huncut kölyök formájában (lásd fennebb), valamint házaló cigányként, aki éppen elemelte a lavórt a nyári-konyha mellől, és ezer más formában. Én még pincért is láttam Csíkszeredában, aki a fizetés nélkül távozó vendégben ismerete fel ezt az alakváltó bestiát.

Meglehetősen szapora fajta, bár, mint említettük, egyre kevesebb a felismerésére alkalmas személy. Annyi azonban bizonyos: amíg létezik székely- és csángóföldön egy humán térfigyelő rendszerként működő vénasszony (márpedig ez mindig létezni fog): addig az **oktalanállat** is van.

Hogy nem törik le a keze annak, aki ilyeneket ír. **Oktalanállat**ja.

BELUA MAGNUS FASTIDIOSUS

Ne tudd meg, mi az. Magyarul, azon belül pedig őshonos, Kárpát-kanyari szállásterületein köznapi megnevezése: **Nagy Bűh Állat**. Közeli rokonságban áll a **csemerállattal**, de annak egy fejlettebb, robusztusabb példánya, valahogy úgy viszonyulnak egymáshoz, mint a tengerimalac a vombathoz.

A nagy bűh állatot könnyű felismerni, elsősorban arról, hogy nagy, bűh és tagadhatatlanul valamiféle állat, amely az evolúció során meglepő hasonlatossá-

gokat mutat a *homo sapiens*szel, úgy szokásait, mint megjelenését illetően.

Beazonosítását a *homo seclericus* százszázalékos pontossággal méri be, legyen szó a szépvízi sarki kocsmában a pult mellett kevertet iszogató egyénről, egy WBO-s ökölvívó mérkőzés sztárjáról vagy csak egy tetszőleges helyi politikai előjáróról: a székely ember azonnal felismeri: „B.zdmeg, mekkora nagy bűh állat...”

A **Belua magnus fastidiosus** megjelenése nem föltétlenül

párosul a fizikai nagysággal, bár erdőtolvajok, politikusok, közbirtokossági elnökök és más, a *nagybűhállat* által előszeretettel gyakorolt tisztségek esetén a nettó tömegsúly egy kisebbecske súldómedvénel kezdődik, azaz 120-130 kg körüli. Érdekes sajátosságaként, testtömege fordítottan arányos az intelligenciahányadosával, ezt a súly/értelmi korrelációt Székelyföldön „devolúciós regresszív indexnek is nevezik”, vagy egyszerűen csak bunkó seggfejnek.

Délkeleti rokonai a *nagybűhállat*nak a Kárpátokon túl is megtalálhatók, miazhog, sőt. Mindössze annyiban különböznek erdélyi és székely rokonaiktól, hogy szőrösebbek, szókincsük erősen korlátozott, trombitaarany nyakláncot hordanak, többségük Olaszországban lopott Audival imitálja a közlekedést. Az ottani, limitált létszámú homo sapiensek ezeket helyi tájszólásban „kokölároknak” nevezik, ennél többet nem is kell tudni róluk.

A **Belua magnus fastidiosus**, mint a hasonló, fél domesztikált fajták általában, szeret csordában, hordában mutatkozni, nyilvános helyeken pedig, mint: kocsmában, tüntetéseken, kicsigrofó koncerten, kellemesnek nem ne-

vezhető jelenlétét igen komoly hangerővel kompenzálja.

Mérsékeltén agresszív fajta, kg/négyzetcentimétertől függően erős önbizalommal rendelkezik, mindazonáltal komoly veszélyt nem jelent. Erősen korlátozott szókincsel közepes agresszióra képes, aztán rendszerint megtanulja, hogy a nagy test nagyot esik, ettől fogva egy sunyi nagy bűh állat lesz belőle.

Társadalmi életében fontos szerepet játszik tenyésznősténye, a **Nagy Bűh Teheny**. Ez önmagában is másik értekezést igényelne, ennek híján azonban csak Sántha Attila nagy bűh székely költő, nagy bűh szótárszerkesztő, nagy bűh zoológus és történész meghatározását idézzük ide, amely szerint a *nagy bűh teheny* otthonülő lényként rendszerint „*egy sezlonyon hever, s egy murkot hersegtet erőssen.*” Emancipáltabb példányai a *murok mellett a Véres rózsák könnyei* című perui szappanoperával töltkeznek fel.

Amikor a nagy bűh teheny nem ezt csinálja, akkor rendszerint bevásárlóközpontokban van, de mindig fix előttünk a sorban, kivéve amikor a gyalogátjárón vonszolja át habtestét. Vagy éppen különféle nőegyle-

tekben váltja meg sajátos világát, mielőtt hazamenne a nagy bűh állatnak tejfölös csipszet főzni flakonyos sörrel.

A *homo sapiens seclericus* egyébiránt egészen jól tolerálja a **Belua magnus fastidiosus**, társaságában gyakran előfordul, és teljesen tisztában van azzal, hogy bizonyos körökben maga is nagy bűh állatnak neveztetik és tartatik. Ami számára egyáltalán nem zavaró, amíg ezt vérerekkel befutott szemébe nem mondják, olyankor attól fogva mindenki „kicsikoma” lesz, ami az égvilágán semmi jót nem jelent, ezután következik a *leszkalapafödön* és a *nagycsemerverekedés*.

Élettartama közepesnek mondható, környezete számára túl hosszú, számára túl kevés. Elmúlása után rendszerint megszeretik, ezért igen gyakran csak úgy emlegetik az elszenderült példányt: szép nagy bűh állat volt, szegény.

Nem védett, szaporodásbiztos fajta, trófeaként jelentéktelen. A nagy bűh tehennyel való élettársi viszony miatt rendszerint szarvai nőnek, életvittele miatt sörhasa, mindezt azonban nem pontozza semmiféle vadászegyesület. Mindössze addig érdekes, amíg él.

Vagy addig se.

kritika

(folytatás a 2. oldalról)

egy a lápnak, egy a vadonnak, egy a pokolsármezőnek. Egyet megöl a többi gyermek játék közben, egy kamaszkorában esik belé a késbe, egyet pedig a kocsomában vagy a bálban gyilkolnak meg. Hanem az az egy-kettő, amelyik megmarad, az olyan kemény, hogy a szeget nem lehet beléütni, az az ördöggel is kiáll verekedni, el nem bír vele senki.” Nem véletlenül említettem itt Rabelais-t: ha valakiével rokonítható OJD humora, akkor az a *Gargantua* szerzőjéé. OJD úgy habzsolja a világot, ugyanolyan grandiózusan fogja fel, mint ahogy a közép-

kori francia szerző óriás termetű, nagyétkű főhőse eszi a sonkát, marhanyelvét, véres és májas hurkát (miközben mindig lenyel egy kanál mustárt a következő fogás előtt). Merthogy mit ér az élet, ha néha-néha nem áradunk szét, és nem foglaljuk el az egész világot? S hogy mitől eredeti ez a humor, nem pedig csak rabelais-i utánérzés, arról maga a szerző ír, a székelyeket jellemezvén: „*Hanem amit a verekedésnél is jobban szeretnek, az a csúfolódás. A székely nem érzi jól magát, ha a másikat a végletekig ki nem gúnyolja, vitriollal tele nem fröcsköli. Csakis ezért áll szóba a másikkal, mert különben beszélni nem szeret, csak morogni.*”

Azért udvarol, hogy gúnyolhassa a kedvesét, az pedig azért fogadja az udvarlását, hogy csúfot tűzhesen belőle. Ezért nemz gyermekeket, azok pedig azért születnek meg.” A csúfolódás, ugratás nemcsak a székely nemzet, hanem OJD személyes sportja is: ha nem művelheti, akkor úgy érzi magát, mint a virág, melyet titkos féreg foga rá, és elhervad, mint két nap után a bazsarózsa. Most már azt is megkérdezheti az olvasó, hogy mit mind jövök én, a recenzens banálisnál banálisabb hasonlatokkal. Azért, mert szerzőnk sem fogja vissza magát a hasonlítgatásoktól, az előbeszédéből vevén át azokat: „*Az iszap hideg,*

mégis fortyog, és bűdös, mint az ördög valaga”, „*Két órán keresztül őrzöngött, ugrándozott, mint a páviánmajom*”, „*Ez a cigarett, hát ez isteni. Magamfajta úri nőnek való finomság, oly illatos, enyhe, mint a rózsaszzirom*”, „*Másnap valaki bémondta a zoláhnak, hogy Ladik Jeromos cseppet sem örül neki, s hogy utálja, mint a görényt s a patkányférgyet*”, „*De gyermek nem lett, sem lány, meddő vót, mint a Kelemenék küpüje*”. Függetlenül attól, hogy léteznek-e ezen vagy hasonló mondások, hasonlítgatások a székely népnyelvben, az olvasó számára mindez kifejezetten üdítően hat, és emiatt úgy érzi magát, mint aki

betévedt egy guzsalyos összejövételre, ahol fiúk és lányok dévajkodnak egymással, még akkor is üzengetve, kacsintgatva egymásnak, amikor látszólag teljesen másról beszélnek.

Talán itt fogható meg OJD székely vígprózáinak lényege: a szerző szerelmes viszonyban van a nyelvvel, ugratja, bolondozik vele, mint székely fiú a lányt (vagy lány a fiút). Szép, bolondos, ördöngös irodalom ez, melybe az olvasó is menthetetlenül beleszeret.

Orbán János Dénes: *Véres képeslap Erdélyből. Csillag István illusztrációival. Előretolt Helyőrség Íróakadémia, Budapest, 2018.*